

**Izvještaj o izvršenim poslovima
Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova u 2024. godini
i o utrošenim sredstvima obezbijedenih iz Budžeta Crne Gore**

UVOD

Izveštaj o izvršenim poslovima popisa stanovništva, domaćinstava i stanova, i o utrošenim sredstvima obezbijeđenih iz Budžeta Crne Gore u 2024. godini pripremljen je u skladu sa Zakonom o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova i Programom rada Vlade za 2025. godinu.

Popis stanovništva, domaćinstava i stanova 2023. godine sproveden je na teritoriji Crne Gore, u periodu od 3. do 30. decembra 2023. godine, po metodologiji koja je u skladu sa međunarodnim standardima i nacionalnom zakonodavstvom, i to:

- preporukama Konferencije evropskih statističara za popise stanovništva i stanova 2020. godine, pripremljene od strane Ekonomske komisije UN-a za Evropu;
- okvirnom Regulativom 763/2008 Evropskog parlamenta i Savjeta Evropske unije o popisima stanovništva i stanova, kao i ostalim implementacionim regulativama, uz poštovanje Kodeksa prakse evropske statistike i
- Zakonom o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova (u daljem tekstu: Zakon o popisu).

U cilju postizanja širokog društvenog dogovora i povjerenja u popisni proces, Vlada Crne Gore je sa zainteresovanim akterima (nacionalnim savjetima/vijećima i političkim partijama) potpisala Sporazum o uslovima za održavanje popisa stanovništva, domaćinstava i stanova, što je zahtijevalo izmjene Zakona o popisu i Uredbe o utvrđivanju perioda sprovođenja popisa stanovništva, domaćinstava i stanova i referentnog momenta popisa, kao i dodatne kontrole na pitanja vjerodostojnosti podataka o etničko-kulturološkim pitanjima od strane političkih partija i građana.

Uprava za statistiku je, u realizaciji popisnih aktivnosti i izazovima koji su pratili ovaj proces, postupala profesionalno i odgovorno i očuvala najvažnije principe rada zvanične statistike: profesionalnu nezavisnost i povjerljivost, kroz zaštitu individualnih podataka.

Prepoznatljivost i jedinstvenost ovog procesa, u odnosu na prethodne popise, je transparentnost u svim njegovim fazama, od pripremne, preko faze implementacije, pa sve do završne, odnosno faze objave konačnih rezultata popisa.

U okviru priprema za popis, najvažnije aktivnosti koje su realizovane prije 2024. godine su:

- razmatranje mogućnosti u vezi sa načinom sprovođenja popisa u Crnoj Gori. Kroz implementaciju IPA projekta, u periodu 2015-2018. godine, na ovim aktivnostima bili su angažovani eksperti iz Slovenije, Letonije i Italije;
- sprovođenje tradicionalnog probnog popisa stanovništva, domaćinstava i stanova, koji je sproveden od 1-15. aprila 2019. godine, uz finansijsku podršku IPA projekta;
- priprema Zakona o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova, koji je usvojen decembra 2022. godine, kao i izmjene istog;
- priprema budžeta za realizaciju popisa;
- ažuriranje Registra prostornih jedinica za potrebe sprovođenja popisa;
- izrada Metodologije popisa i popisni upitnici, koji su objavljeni na internet stranici Uprave za statistiku;
- kontinuirano izvještavanje Parlamentarnog odbora za praćenje primjene Sporazuma o uslovima za održavanje popisa stanovništva, domaćinstava i stanova, kao i praćenje sprovođenja procesa

popisa (u daljem tekstu: Parlamentarni odbor), o svim aktivnostima u vezi sa popisom u toku terenskog rada;

- priprema i testiranje aplikacije za unos i obradu podataka popisa sopstvenim kapacitetima Uprave za statistiku;
- priprema metodologije i ostalih instrumenata postpopisnog istraživanja;
- realizovane sve administrativno tehničke pripreme za sprovođenje terenskog rada prikupljanja podataka (formiranje popisnih komisija, javni oglasi za odabir učesnika popisa);
- sprovedene obuke za 3.617 učesnika popisa na tri nivoa;
- izrada više od 20 dodatnih uputstava, aneksa, internih pravilnika i instrukcija koji su doprinijeli uspješnoj realizaciji popisa i implementaciji zahtjeva zainteresovanih korisnika, a u skladu sa međunarodnim preporukama i relevantnim EU regulativama i nacionalnim zakonodavstvom;
- priprema odgovora na više od 100 zahtjeva medijskih kuća;
- učestvovanje i gostovanje u 20 emisija na temu popisa;
- učestvovanje u radu sedam sjednica Parlamentarnog odbora;
- 77 državnih instruktora je koordiniralo akcijom prikupljanja i kontrole podataka tokom terenskog sprovođenja prikupljanja podataka popisa, kroz kontrolu rada 433 instruktora i 3.107 popisivača.

Rezultat pripremnih aktivnosti Uprave za statistiku, uz učešće drugih organa određenih Zakonom o popisu, je uspješno sprovedena faza prikupljanja podataka popisa, koja je sprovedena u decembru 2023. godine. U 2023. godini za potrebe popisa utrošeno je 1.221.488,19 eura.

Aktivnosti koje su realizovane tokom 2024. godine su:

- ❖ Objava preliminarnih podataka popisa na osnovu rezultata sumiranih u obrascu Raspored popisivača i prvi rezultati na nivou popisnih krugova (obrazac P-8);
- ❖ Organizacija, sprovođenje i analiza postpopisnog istraživanja;
- ❖ Pripreme za unos podataka popisa, i to:
 - Priprema IT infrastrukture za unos podataka;
 - Testiranje aplikacije za unos podataka;
 - Odabir operatera za unos putem javnog oglasa, kao i njihova obuka;
 - Priprema organizacione strukture za unos podataka kroz definisanje „Pravila za unos i obradu podataka“, kao internog akta;
- ❖ Unos podataka popisa:
 - 120 operatera je tokom tri mjeseca završilo unos podataka popisa;
 - Kontrola unosa je vršena od strane 16 kontrolora – zaposlenih u Upravi za statistiku;
- ❖ Razvijeno 9 dodatnih aplikacija za potrebe kontrole, šifriranja i obrade podataka. Iste se odnose na kontrolu unosa podataka, kontrolu određenih varijabli, šifriranje prikupljenih podataka iz oblasti zanimanja i djelatnosti, uvezivanja registara, kontrolu i povezivanje popisnih krugova unutar jedinica lokalnih samouprava, obradu podataka, tabeliranje i drugo. Aplikacije su razvijane na način što se sastoje od više modula koji predstavljaju odvojene funkcionalne djelove koji imaju odvojene zadatke, funkcije, korisničke autentifikacije i slično.
- ❖ Započeto šifriranje polja zanimanja i djelatnosti;
- ❖ Realizovane kontrole podataka na nekoliko nivoa:

- Statistička računsko-logička kontrola;
 - Kontrola podataka, uparivanjem podataka sa administrativnim registrima;
 - Kontrola unešenih podataka o etničko - kuturološkim karakteristikama;
 - Kontrole podataka od strane političkih subjekata, shodno Sporazumu o uslovima za održavanje popisa stanovništva, domaćinstava i stanova;
 - Kontrola podataka popisa od strane građana putem specijalnog softvera;
-
- ❖ Organizovanje press konferencije za objavu konačnih podataka;
 - ❖ Objava konačnih podataka popisa kroz 10 tematskih saopštenja;
 - ❖ Objava 13 saopštenja za javnost na temu popisa;
 - ❖ Dodatna obrada podataka Popisa na zahtjev korisnika.

U 2024. godini za potrebe popisa utrošeno je 4.788.355,75 eura.

Detaljan pregled glavnih realizovanih aktivnosti dat je u nastavku Izvještaja, kroz dvije cjeline: Izvještaj o izvršenim poslovima popisa u 2024. godini i Izvještaj o utrošenim sredstvima obezbijeđenih iz budžeta Crne Gore u 2024. godini.

SADRŽAJ

I. Izvještaj o izvršenim poslovima popisa u 2024. godini	6
1.1 PRIPREME ZA UNOS I UNOS PODATAKA POPISA.....	6
1.1.1 Obezbjedenje i opremanje prostora za unos podataka popisa.....	6
1.1.2 Sprovođenje javnog oglasa za odabir kandidata za unos podataka	6
1.1.3 Obuka operatera za unos podataka.....	6
1.1.4 Unos podataka	7
1.1.5 Softver za unos podataka i kontrole tokom unosa.....	7
1.2 KONTROLA UNEŠENIH PODATAKA	7
1.2.1 Statističke računsko-logičke kontrole.....	8
1.2.2 Uparivanje podataka sa bazom MUP-a	8
1.2.3 Kontrole organizovane u cilju provjere vjerodostojnosti prenosa podataka o etničko kulturološkim karakteristikama sa Upitnika za lice u bazu popisa	8
1.2.4 Kontrola vjerodostojnosti unešenih podataka o etničko kulturološkim karakteristikama prikupljenih popisom od strane političkih partija, potpisnica Sporazuma o uslovima za održavanje popisa stanovništva, domaćinstava i stanova od 20. 11. 2023. godine.....	9
1.2.5 Kontrola vjerodostojnosti podataka o etničko kulturološkim karakteristikama prikupljenih popisom od strane građana.....	9
1.3 OBJAVA PODATAKA POPISA	10
1.4 POSTPOPISNO ISTRAŽIVANJE	11
1.5 OSTALE AKTIVNOSTI.....	12
1.5.1 Izrada izvještaja o kvalitetu popisa	12
1.5.2 Povjerljivost i zaštita podataka	12
1.5.3 Izrada pravila, uputstava i ostalih dokumenata.....	13
1.5.4 Sprovedeni postupci javnih nabavki za potrebe popisa.....	13
1.5.5 Odnosi sa javnošću	14
II. Izvještaj o utrošenim sredstvima obezbijedenih iz budžeta Crne Gore za 2024. godinu	16
2.1 PREGLED ODOBRENOG I REALIZOVANOG BUDŽETA.....	16
2.2 REALIZACIJA	16

I Izvještaj o izvršenim poslovima popisa u 2024. godini

1.1 PRIPREME ZA UNOS I UNOS PODATAKA POPISA

Najznačajniji dio priprema za unos podataka popisa odnosi se na obezbjeđivanje i opremanje prostorija za unos podataka, kao i sprovođenje javnog oglasa za odabir kandidata za unos podataka.

Nakon završenog terenskog rada prikupljanja podataka popisa i dopremanja popisnog materijala iz popisnih komisija u privremene prostorije Uprave za statistiku, namijenjene za skladištenje i unos popisnog materijala, uslijedila je naredna faza popisa – unos podataka. Za ove svrhe pripremljena je tehnička infrastruktura i usvojeno više internih pravila i uputstava među kojima se idvajaju „Pravilo rada na unosu i kontroli podataka popisa“ i „Pravilo za jačanje mjera sigurnosti, bezbjednost i zaštite podataka popisa stanovništva“, a kojim su regulisana opšta pravila ponašanja, rada, odgovornosti i nadležnosti u prostorijama gdje se vršio unos i kontrola unosa podataka.

1.1.1 Obezbjeđenje i opremanje prostora za unos podataka popisa

Vlada Crne Gore ustupila je Upravi za statistiku na korišćenje prostorije Crnogorske kinoteke u kojima je vršen unos podataka popisa. Aktivnostima sprovedenim tokom 2023. godine i postupcima javnih nabavki izvršeno je opremanje prostora IT infrastrukturom i ostalom opremom u skladu sa pravilima za zaštitu podataka. Definisan je prostor za unos podataka, za rad kontrolora, zatim određene i posebno tretirane prostorije za smještaj popisnog materijala, kao i prostorije za smještaj servera i ostale prateće infrastrukture. Posebna pažnja posvećena je definisanju prava pristupa prostorijama, pri čemu se vodilo računa o restriktivnim mjerama pristupa neovlašćenih lica u određenim prostorijama. Prostorije su dodatno opremljene kamerama kako bi se i na taj način obezbijedila veća zaštita podataka.

1.1.2 Sprovođenje javnog oglasa za odabir kandidata za unos podataka

Javni oglas za ugovorno angažovanje operatera za unos prikupljenih podataka iz Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova u 2023. godini je raspisan 10. januara 2024. godine i objavljen na internet stranici Uprave za statistiku – [link](#).

Uprava za statistiku je definisala kriterijume za izbor kandidata, koji su navedeni u javnom oglasu i to: da je lice državljanin Crne Gore, da je punoljetno lice sa najmanje završenom četvorogodišnjom srednjom školom, kao i da je lice nezaposleno ili je student. Prednost pri odabiru imala su lica koja imaju iskustvo u popisu ili iskustvo u sprovođenju statističkog istraživanja. Odabrano je 120 lica koja su angažovana na poslovima unosa podataka prikupljenih popisom.

1.1.3 Obuka operatera za unos podataka

Neposredno prije početka unosa podataka održana je jednodnevna obuka operatera za unos podataka u skladu sa uputstvima koja su pripremljena od strane Uprave za statistiku. Nakon obuke, uslijedila je faza unosa podataka prikupljenih popisom.

1.1.4 Unos podataka

Unos podataka od strane operatera

Unos podataka je realizovan u periodu od 1. februara do kraja aprila 2024. godine. Aktivnosti su se odvijale na 60 radnih stanica povezanih internom mrežom. Ukupno 120 operatera učestvovalo je u procesu, radeći u dvije smjene kako bi se osigurala kontinuirana realizacija. Tokom prvog mjeseca rada nijesu primjenjivane norme/standardi učinka. Tokom narednih mjeseci uvedene su norme/standardi učinka radi povećanja produktivnosti i osiguranja kvaliteta. Takođe, sa istim ciljem definisan je minimalni radni učinak, kao i intervali broja unešenih obrazaca, koji su služili za praćenje dinamike unosa podataka i kao osnov za obračun plaćanja.

Kontrola podataka tokom unosa

Tokom unosa rad operatera pratilo je 16 kontrolora zaposlenih u Upravi za statistiku. Preko posebno kreiranih aplikacija za kontrolu, praćena je dinamika unosa i kvalitet unešenih podataka, kao i neposredna i direktna provjera tačnosti podataka po svim pitanjima na slučajno izabranom uzorku unešenog materijala, za svakog operatera. Takođe, kontrolori su angažovani i za potrebe kontrole vjerodostojnosti cjelokupno unešenih podataka o etničko - kulturološkim pitanjima.

1.1.5 Softver za unos podataka i kontrole tokom unosa

Uprava za statistiku je samostalno razvila sveobuhvatna softverska rješenja neophodna za svaku fazu popisa, uključujući unos, obradu i objavljivanje podataka.

Pored aplikacija za unos podataka, pregled unešenih podataka i kontrolu kontigenta koje su korišćene tokom unosa, razvijeno je devet dodatnih aplikacija za potrebe kontrole unosa podataka, kontrole pojedinih varijabli, šifriranja prikupljenih podataka iz oblasti zanimanja i djelatnosti, uvezivanja registara, kontrolu i povezivanje popisnih krugova unutar opštine, kao i aplikacija za obradu podataka. Aplikacije su razvijane na način što se sastoje od više modula koji predstavljaju odvojene funkcionalne djelove koji imaju odvojene zadatke, funkcije, korisničke autentifikacije i slično.

1.2 KONTROLA UNEŠENIH PODATAKA

Uprava za statistiku je, pored kontrola koje su vršene i definisane u fazi unosa podataka, organizovala i izvršila sve predviđene statističke računsko-logičke kontrole. U okviru statističkih kontrola, izvršena je i kontrola uparivanjem podataka popisa sa administrativnim registrima. Naime, pristupom podacima iz administrativnih registara za potrebe popisa, po prvi put je omogućena ovakva vrsta kontrole.

Pored toga, nakon završenog unosa, realizovane su i kontrole vjerodostojnosti unešenih podataka o etničko kulturološkim karakteristikama i to:

- od strane kontrolora zaposlenih u Upravi za statistiku;
- od strane više zainteresovanih aktera definisanih Sporazumom o uslovima za održavanje popisa stanovništva, domaćinstava i stanova i
- od strane građana, preko specijalnog softvera, u skladu sa zakonom.

Navedenim kontrolama je potvrđena tačnost i transparentnost, što je i glavna karakteristika ovog popisa.

1.2.1 Statističke računsko-logičke kontrole

Jedna od faza obrade podataka podrazumjevala je primjenu seta računsko-logičkih pravila koja su se pripremala po temi koja se obrađuje. Set pravila definisan je od strane Uprave za statistiku, a u skladu sa statističkim pravilima. Tokom 2024. godine, nakon završenog unosa definisan je set računsko-logičkih pravila za utvrđivanje uobičajenog mjesta boravka popisanih lica. Nakon definisanog kontigenta (broja stanovnika), rađene su logičke kontrole svih podataka prije objavljivanja tematskih saopštenja: pola, starosti, državljanstva, imena, poznavanja rada na računaru, poznavanja stranih jezika, pitanja smetnji u obavljanju svakodnevnih aktivnosti i fertiliteta. U 2025. godini nastaviće se sa obradom preostalih tema popisa za lica, kao i za preostale jedinice popisa, odnosno za domaćinstva i stanove.

1.2.2 Uparivanje podataka sa bazom MUP-a

Pristup administrativnim izvorima podataka definisan je članom 23 Zakona o popisu koji glasi: „*Za potrebe pripreme, organizacije i sprovođenja popisa, kao i radi obrade i upoređivanja sa podacima prikupljenih popisom, Uprava za statistiku ima pravo pristupa svim administrativnim izvorima podataka. Organi koji vode administrativne izvore podataka obavezni su da na zahtjev Uprave za statistiku omogućie preuzimanje podataka neophodnih za popis uključujući identifikatore, u skladu sa zakonom kojim se uređuje zvanična statistika. Uprava za statistiku dužna je da preduzme sve mjere zaštite podataka preuzetih iz administrativnih izvora u skladu sa zakonom.*“

Ovim je, po prvi put u Crnoj Gori, predviđeno da se podaci prikupljeni popisom kontrolišu uparivanjem podataka sa administrativnim registrima. Kontrola podataka popisa vršena je uparivanjem istih sa registrom zaposlenih Poreske uprave, registrom obrazovanja (MEIS), dok je dodatnim izmjenama seta zakona ostvaren pristup podacima administrativnih registara iz nadležnosti MUP-a.

Administrativni registri omogućili su kontrolu podataka u smislu provjere vjerodostojnosti izjava prikupljenih popisom, posebno iz oblasti obrazovanja, ekonomske aktivnosti i osnovnih demografskih karakteristika (pol, starost, bračno stanje i drugo). Prilikom uparivanja posebno se vodilo računa o specifičnosti definicija po kojima se vode administrativni registri, a uzimajući u obzir osnovnu svrhu njihovog postojanja, ostvarivanje prava i utvrđivanje obaveza.

1.2.3 Kontrole organizovane u cilju provjere vjerodostojnosti prenosa podataka o etničko kulturološkim karakteristikama sa Upitnika za lice u bazu popisa

U cilju kontrole kvaliteta podataka o etničko - kulturološkim karakteristikama, Uprava za statistiku je organizovala višestruke kontrole unešenih podataka, kako bi se moguća greška pri unosu podataka minimalizovala. Kontrola je vršena u više faza: u prvoj fazi kontrolu podataka je obavljalo 30 operatera, a nakon toga, drugu i treću fazu kontrole su vršili 40 zaposleni iz Uprave za statistiku. Kontrola vjerodostojnosti podataka podrazumjevala je 100% kontrolu podataka o etničko - kulturološkim karakteristikama, kao i statističkog ID broja i identifikacionih podatka sa Upitnika za lice. Ova faza je trajala dva mjeseca.

1.2.4 *Kontrola vjerodostojnosti unešenih podataka o etničko kulturološkim karakteristikama prikupljenih popisom od strane političkih partija, potpisnica Sporazuma o uslovima za održavanje popisa stanovništva, domaćinstava i stanova*

Uprava za statistiku je organizovala i sprovela kontrolu unešenih podataka i kontrolu ručnog brojanja podataka od strane političkih partija, potpisnika Sporazuma. Kontrola je izvršena uz strogo poštovanje dva najznačajnija principa rada zvanične statistike: profesionalna nezavisnost i zaštita individualnih podataka, što je u skladu sa Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike, Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti i internim uputstvima/pravilima Uprave za statistiku. U vezi sa nalazima i postupkom kontrole nije zabilježena ni jedna nepravilnost, što je konstatovano i sačinjenim zapisnikom koji je dostavljen *Parlamentarnom odboru*, zajedno sa izvještajem o aktivnostima popisa u prethodnom periodu.

1.2.5 *Kontrola vjerodostojnosti podataka o etničko - kulturološkim karakteristikama prikupljenih popisom od strane građana*

Članovima 26a¹ i 26b² Zakona o popisu predviđena je obaveza Uprave za statistiku za uspostavljanje softvera, kao i mogućnost provjere podataka od strane građana koji se odnose na etničko - kulturološke karakteristike.

Sprovođenje tendera- odabir kompanije

Dakle, zakonom predviđena obaveza Uprave za statistiku bila je da obezbijedi građanima Crne Gore mogućnost provjere unešenih podataka iz popisa koji se odnose na etničko kulturološke karakteristike. Realizacija ove aktivnosti predviđala je sprovođenje dvije nezavisne tenderske procedure, od kojih je prva pokrenuta tokom februara 2024. godine, kada je raspisan prvi tender za izradu specijalnog softvera za provjeru navedenih podataka. Nakon tri neuspjela tendera, četvrti je uspješno realizovan i na osnovu njega je izrađen softver. Primjena izrađenog softvera, u skladu sa Zakonom o popisu, bila je uslovljena revizijom koda softvera za kontrolu unešenih podataka, što je iziskivalo raspisivanje novog tendera. Kako i ovaj tender prvim raspisivanjem nije bio uspješan, bilo je nužno njegovo ponavljanje. Drugi tender je uspješno realizovan i, u konačnom, ova aktivnost kao preduslov za puštanje softvera u produkciju je bila završena.

Za potrebe korišćenja aplikacije za provjeru podataka izrađeno je *Uputstvo za korišćenje aplikacije za provjeru etničko kulturoloških - karakteristika prikupljenih popisom stanovništva, domaćinstava i stanova u 2023. godini*, koje je dostupno na internet stranici Uprave za statistiku – [link](#) .

O svim aktivnostima u vezi sa tenderskom procedurom javnost je redovno obavještavana kroz saopštenja za javnost, koja su dostupna na internet stranici Uprave za statistiku- [link](#).

¹ “Radi provjere podataka prikupljenih tokom sprovođenja popisa, a koji se odnose na pitanja o: nacionalnoj, odnosno etničkoj pripadnosti; vjeri; maternjem jeziku; jeziku kojim lice uobičajeno govori, uspostavlja se softver”

² “Lica iz člana 3 stav 1 tačka 1 ovog zakona mogu da izvrše samo kontrolu unesenih sopstvenih podataka koji se odnose na pitanja o: nacionalnoj, odnosno etničkoj pripadnosti; vjeri; maternjem jeziku; jeziku kojim lice uobičajeno govori, nakon završenog unosa podataka iz popisa.”

Provjera podataka od strane građana putem softvera i rezultati kontrole

U skladu sa navedenim, građani su imali pravo i mogućnost da, od 1. do 7. oktobra, provjere svoje podatke o etničko-kulturološkim karakteristikama prikupljenih popisom stanovništva, domaćinstava i stanova putem specijalnog softvera. Provjeru podataka izvršilo je 20.684 građana, od čega je 14,6 hiljada građana provjerilo svoje podatke putem mobilnog telefona, nešto više od šest hiljada putem računara, dok je 253 građanina podatke provjerilo putem tableta. Sve ovo ukazuje na visoko povjerenje građana u popisni proces i, u krajnjem, implicira na visok kvalitet konačnih rezultata popisa. Tokom provjere podataka od strane građana nije prijavljena ni jedna nepravilnost u smislu vjerodostojnosti suštine unešenih podataka koji se nalaze u bazi popisnih podataka. Za cijeli period provjere podataka, evidentirano je oko 850 poziva od strane građana putem obezbijeđenih telefonskih linija od strane Uprave za statistiku, odnosno 277 zahtjeva pristiglih putem mejla: provjerapodataka@monstat.org.

Najveći broj zahtjeva se odnosio na dodatno pojašnjenje građanima kako da pristupe provjeri podataka putem softvera, za ispravku slovničkih grešaka, zatim za slučaj pogrešnog unosa od strane građana identifikacionih podataka sa kopije popisnice u softversku aplikaciju, kao i za mogućnost provjere podataka u slučaju da su građani izgubili popisnice. Ukupno je bilo 20 zahtjeva za slovnom ispravkom, tri zahtjeva za promjenom latiničnog u ćirilično pismo, dok je 11 građana posjetilo prostorije Uprave za statistiku kako bi direktno provjerili svoje podatke zbog gubitka jedinstvenog statističkog ID broja. Iz razloga objektivne nemogućnosti da pojedina lica posjete prostorije Uprave za statistiku, zaposleni Uprave za statistiku su izašli u susret u dijelu logističke podrške, na način što su posjetili tri domaćinstva (devet lica) kod kojih je izvršena zamjena statističkog ID broja. Sve ispravke u datim domaćinstvima su zapisnički konstatovane. U vezi sa rezultatima aktivnosti provjere podataka sačinjeno je obavještenje za javnost i objavljeno na internet stranici Uprave za statistiku. – [link](#).

1.3 OBJAVA PODATAKA POPISA

Objavljivanje rezultata popisa definisano je članom 30 Zakona o popisu koji glasi: „*Preliminarne rezultate popisa, po naseljima, jedinicama lokalne samouprave i za teritoriju Crne Gore o broju stanovnika, domaćinstava i stanova i drugih nastanjenih prostorija Uprava za statistiku će objaviti u roku od 30 dana od dana završetka popisa. Statistički podaci se smatraju preliminarnim (podložni su promjenama tokom statističke obrade podataka) sve dok su predmet redovnih revizija. Konačne rezultate Uprava za statistiku će objaviti prema godišnjem planu zvanične statistike i kalendaru objavljivanja statističkih podataka.*“

U skladu sa navedenim, Uprava za statistiku je objavila preliminarne podatke 25. januara 2024. godine. Saopštenje *Preliminarni rezultati popisa stanovništva, domaćinstava i stanova u 2023. godini* dostupno je na internet stranici Uprave za statistiku – [link](#).

Cilj objavljivanja preliminarnih rezultata popisa je da se pravovremeno zadovolje interesovanja korisnika do publikovanja konačnih rezultata popisa. Preliminarni rezultati popisa sadrže osnovne podatke o ukupnom broju popisanih lica, broju stanovnika, domaćinstava i stanova izvedenih na bazi rezultata za popisne krugove tokom terenskog rada, a predstavljenih kroz zbirne vrijednosti po naseljima, jedinicama lokalne samouprave i za teritoriju Crne Gore. Ovi podaci nijesu prošli sveobuhvatan proces statističke obrade podataka i podložni su promjenama tj. reviziji do objavljivanja konačnih rezultata.

Za potrebe prezentacije preliminarnih podataka organizovana je press konferencija.

Konačni podaci popisa o broju stanovnika, kao i polnoj i starosnoj strukturi, prema etničko kulturološkim karakteristikama i državljanstvu objavljeni su 15. oktobra 2024. godine. Usljed velikog interesovanja javnosti i za ove potrebe je organizovana press konferencija. Presentacija i saopštenja dostupna su na internet stranici Uprave za statistiku - [link](#).

Nakon 15. oktobra 2024. godine Uprava za statistiku je nastavila sa objavom tematskih saopštenja sa podacima popisa prema tabeli u nastavku:

Redni broj	Naziv Saopštenja	Datum objave
1.	Stanovništvo Crne Gore prema polu i starosti, Popis 2023. godine	15. oktobar 2024.
2.	Stanovništvo Crne Gore prema nacionalnoj, odnosno etničkoj pripadnosti, vjeri, maternjem jeziku i jeziku kojim se uobičajeno govori, Popis 2023. godine	15. oktobar 2024.
3.	Stanovništvo Crne Gore prema državljanstvu, Popis 2023. godine	15. oktobar 2024.
4.	Popisani državljani Crne Gore na radu, školovanju ili boravku van Crne Gore, Popis 2023. godine	25. oktobar 2024.
5.	Najčešća imena stanovnika Crne Gore po starosti i polu, Popis 2023. godine	5. novembar 2024.
6.	Stanovništvo Crne Gore prema bračnom statusu, Popis 2023. godine	19. novembar 2024.
7.	Stanovništvo Crne Gore prema znanju stranih jezika, Popis 2023. godine	26. novembar 2024.
8.	Stanovništvo Crne Gore sa smetnjama/preprekama u obavljanju svakodnevnih aktivnosti, Popis 2023. godine	3. decembar 2024.
9.	Stanovništvo prema poznavanju rada na računaru, Popis 2023. godine	10. decembar 2024.
10.	Žensko stanovništvo i broj živorođene djece u Crnoj Gori, Popis 2023. godine	17. decembar 2024.

Dakle, do kraja 2024. godine ukupno je objavljeno 10 tematskih saopštenja o karakteristikama lica.

1.4 POSTPOPISNO ISTRAŽIVANJE

Uprava za statistiku je, u skladu sa Zakonom o popisu, u periodu od 22. do 28. januara 2024. godine, sprovela postpopisno istraživanje.

Cilj postpopisnog istraživanja je ocjena obuhvata jedinica popisa kao i ocjena kvaliteta odgovora prikupljenih popisom. Postpopisno istraživanje je sprovedeno na uzorku od 66 popisnih krugova, pri čemu su obuhvaćene sve jedinice lokalne samouprave.

Postpopisnim istraživanjem su rađene dvije metode kontrole:

- Kontrola obuhvata (kontrola obuhvata stanova, domaćinstava i lica);
- Kontrola kvaliteta odgovora.

Postpopisnim istraživanjem nijesu bili obuhvaćeni kolektivni stanovi i domaćinstva, kao ni beskućnici.

Kontrolom obuhvata popisanih jedinica ocjenjuje se da li su popisom obuhvaćene i pravilno razvrstane sve jedinice popisa, odnosno da li su neke od njih izostavljene ili više puta popisane. Kontrola obuhvata za lica podrazumijeva identifikaciju:

- lica koja su obuhvaćena u popisu i postpopisnom istraživanju;
- lica koja su obuhvaćena samo u popisu, ali ne i u postpopisnom istraživanju (tzv. prekomjerna pokrivenost - overcoverage);
- lica koja su obuhvaćena samo u postpopisnom istraživanju, ali ne i u popisu (tzv. nedovoljna pokrivenost - undercoverage).

Kontrolom kvaliteta odgovora ocjenjuje se tačnost odgovora na pojedina pitanja iz popisnih upitnika.

Upitnici za postpopisno istraživanje služe i za kontrolu metodološke ispravnosti odgovora po traženim obilježjima, odnosno za provjeru dosljednosti primjene propisanih uputstava, definicija i klasifikacija predviđenih metodologijom popisa.

Uprava za statistiku je razvila aplikaciju za unos podataka postpopisnog istraživanja, kao i za potrebe povezivanja podataka sa podacima popisa. Rezultati postpopisnog istraživanja biće korišćeni za izradu izvještaja o kvalitetu popisa.

1.5 OSTALE AKTIVNOSTI

Tokom unosa, obrade i objave podataka popisa svi zahtjevi korisnika podataka ili drugih institucija koji nijesu bili u suprotnosti sa metodologijom i Zakonom o popisu su i prihvaćeni i realizovani.

1.5.1 Izrada izvještaja o kvalitetu popisa

Glavni cilj pripreme izvještaja o kvalitetu je da pruži korisnicima popisnih rezultata dodatne informacije za ispravno korištenje i tumačenje rezultata. Glavna namjena indikatora kvaliteta je da ponudi korisniku uvid u kvalitet popisnih rezultata, kvalitet procesa preko kojeg su ti rezultati dobijeni, te da u određenoj mjeri steknu uvid u kvalitet cjelokupnog institucionalnog okruženja u kojem se popis sprovodio.

Sam izvještaj je rađen na osnovu nacionalne forme za izvještaj o kvalitetu za korisnike, a koja je napravljena na osnovu standarda Evropskog statističkog sistema-ESS.

Izvještaj se priprema za varijable, odnosno teme, koje su objavljene u prethodnom periodu, u konkretnom slučaju tokom 2024. godine, pa će izvještaj za teme objavljene tokom 2024. godine biti predmet izvještaja koji će biti objavljen u prvom kvartalu 2025. godine, a isti će se godišnje ažurirati sa temama objavljenim u narednom periodu.

1.5.2 Povjerljivost i zaštita podataka

Tokom svih faza popisa strogo se vodilo računa o zaštiti ličnih podataka prikupljenih popisom, u skladu sa Zakonom o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova, Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti, kao i Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike.

S tim u vezi, Uprava za statistiku je definisala set pravila i dodatnih uputstva koja su važila tokom unosa, obrade i objave podataka. Ova pravila su bila obavezni dio obuka za operatere, kontrolore i ostale učesnike unosa, obrade i objave podataka. Takođe, u skladu sa Zakonom o statistici, svi učesnici popisa su, pored jasno naznačenih obaveza čuvanja podataka u ugovoru, potpisivali i Izjavu o poštovanju principa povjerljivosti kao dodatni pravni instrument u cilju obezbjeđenja zaštite podataka.

Set pravila se odnosio na ponašanje učesnika unosa i obrade u prostorijama za rad i na obezbjeđenje adekvatnih prostorija u kojima se čuva popisni materijal.

U fazi objave podataka, a u cilju primjene primarne i sekundarne zaštite podataka, Uprava za statistiku je definisala interno „Pravilo o sprečavanju prepoznavanja jedinica popisa“, koji definiše obavezu korišćenja oznake „z“ - zaštićen podatak u slučajevima gdje je frekvencija pojave manja od 10, kao i gdje postoji mogućnost indirektnog prepoznavanja jedinice na koje se podatak odnosi.

1.5.3 Izrada pravila, uputstava i ostalih dokumenata

Za potrebe definisanja pravila tokom unosa, kontrole, obrade i objave podataka donešena su sljedeća uputstva/pravila:

- Uputstvo za korišćenje aplikacija za unos podataka – za operatere;
- Uputstvo za korišćenje aplikacije za administraciju – kontrolu unosa podataka;
- Pravilo rada na kontroli etničko-kulturoloških podataka prikupljenih popisom, u skladu sa Sporazumom o uslovima za održavanje popisa stanovništva, domaćinstava i stanova;
- Uputstvo za korišćenje aplikacije za kontrolu etničko-kulturoloških pitanja;
- Opšte pravilo rada u prostorijama Crnogorske kinoteke;
- Pravilo za izbor operatera;
- Pravilo o sprečavanju prepoznavanja jedinica popisa;
- Pravilnik rada na unosu i kontroli podataka popisa;
- Pravilnik rada na kontroli i obradi podataka popisa;
- Pravilnik o utvrđivanju norme za unos podataka za operatera/ke;
- Pravilo o utvrđivanju norme za unos podataka i pravo na uvećanje naknade operatera/ke;
- Pravilnik o izmjeni i dopuni pravila o utvrđivanju norme za unos podataka i pravo na uvećanje naknade operatera/ke;
- Pravilo o utvrđivanju norme za kontrolu kvaliteta podataka za kontrolore;
- Pravilo o plaćanju za kontrolu kvaliteta podataka za etničko - kulturološka pitanja za kontrolore;
- Pravilo o plaćanju za šifriranje pojedinih kategorija unijetih podataka za šifrante;
- Pravilo o prenosu i čuvanju popisnih podataka uz mjere sigurnosti, bezbjednosti i zaštite podataka popisa stanovništva, domaćinstava i stanova.

1.5.4 Sprovedeni postupci javnih nabavki za potrebe popisa

U cilju sprovođenja aktivnosti popisa tokom 2024. godine sprovedeni su postupci javnih nabavki (dokumentacija dostupna na internet stranici Uprave za statistiku - [link](#)) za:

1. Izradu koda softvera za Popis stanovništva, domaćinstava i stanova: jednostavna nabavka;
2. Reviziju koda softvera za kontrolu unešenih podataka za Popis stanovništva, domaćinstava i stanova: jednostavna nabavka;
3. Usluge održavanja higijene u radnim prostorijama;
4. Uništavanje nepotrošenog popisnog materijala za popis;
5. Organizaciju konferencije za medije;
6. Usluge prevođenja;
7. Izrada dizajna za saopštenja popisa.

Dodatno, u nastavku su prikazana plaćanja izvršena u 2024. godini, po ugovorima iz 2023. godine, i to u slučajevima javnih nabavki za:

8. Povraćaj popisnog materijala i
9. Preostala sredstva po ugovoru hotelski smještaj.

1.5.5 Odnosi sa javnošću

Tokom 2024. godine, Uprava za statistiku je nastavila komunikaciju s javnošću o popisu, putem saopštenja za javnost, konferencija za medije, gostovanja u televizijskim i radio emisijama, na nacionalnom i lokalnom nivou, kao i kroz snimanje i emitovanje video materijala na društvenim mrežama i u medijima. S tim u vezi, izdato je 12 saopštenja za javnost, koja su dostupna na internet stranici Uprave za statistike - [link](#).

Od 150 zahtjeva dobijenih od medija u 2024. godini, 71 zahtjev je bio vezan za temu popisa stanovništva, domaćinstava i stanova. Zabilježeno je 5 gostovanja predstavnika Uprave za statistiku u televizijskim emisijama, dok je broj medijskih objava u kojima se spominje popis iznosio 4.802, od čega je na internet medijima bilo 3.771 objava.

Press konferencija za objavu preliminarnih podataka popisa 2023 održana je 25. januara 2024. godine, koji su objavljeni na internet stranici Uprave za statistiku. - [link](#).

Press konferencija za objavu konačnih rezultata popisa 2023 održana je 15. oktobra 2024. godine u Naučno-tehnološkom parku Crne Gore. Konferenciji je prisustvovalo 16 predstavnika akreditovanih medija. Prezentacija sa press konferencije dostupna je na linku: [link](#).

Aktivnosti na internet stranici Uprave za statistiku

Tokom 2024. domenska stranica [Popis 2023](#) na web sajtu kontinuirano je ažurirana novim sadržajima. Objavljeno je Uputstvo za korišćenje aplikacije za provjeru etničko - kulturoloških karakteristika prikupljenih popisom stanovništva, domaćinstava i stanova u 2023. godini putem specijalnog softvera, preliminarni i konačni podaci sa saopštenjima, kao i dodatno obrađeni podaci po zahtjevima korisnika.

Više informacija dostupno je na internet stranici Uprave za statistiku - [link](#).

Društvene mreže

Na društvenim mrežama objavljeni su sljedeći sadržaji na temu popisa 2023:

1. Video obraćanje direktora Uprave za statistiku povodom puštanja u rad softvera putem kojih su građani mogli da provjere svoje podatke;
2. Informisanje javnosti o mogućnosti provjere podataka o etničko kulturološkim karakteristikama;
3. Kratka animacija – obaviještenje da će podaci popisa 2023, kako je i planirano, biti predstavljeni 15. oktobra;
4. Video – promocija konferencije na kojoj su predstavljeni rezultati popisa 2023;
5. Video – obraćanje direktora Uprave za statistiku povodom predstavljanja rezultata popisa 2023;
6. Infografik: Broj stanovnika Crne Gore, polna struktura;

7. Infografik: Prosječna starost;
8. Infografik: Broj stanovnika, broj stanovnika po opštinama;
9. Infografik: Starost i broj stanovnika prema grupama;
10. Infografik: Starost stanovništva, poređenje sa prethodnim popisima stanovništva Crne Gore, stadijumi demografske starosti;
11. Infografik: Nacionalna, odnosno etnička pripadnost, vjera, maternji jezik, jezik kojim se uobičajeno govori;
12. Infografik: Državljanstvo, državljanstvo prema polnoj strukturi, državljanstvo prema starosnoj grupi, državljanstvo strane države po opštinama, državljanstvo strane države po državama;
13. Infografik: Najčešća imena u Crnoj Gori, najčešća prezimena u Crnoj Gori;
14. Infografik: Stanovništvo Crne Gore starosti 15 i više godina, prema bračnom statusu/partnerstvu;
15. Infografik: Stanovništvo starosti 15 i više godina koje zna neki od navedenih jezika (Engleski, Ruski, Italijanski, Njemački, Francuski, Španski);
16. Infografik: Stanovništvo Crne Gore prema vrsti smetnje/prepreke u obavljanju svakodnevnih aktivnosti u %;
17. Infografik: Stanovništvo starosti 15 i više godina prema poznavanju rada na računaru;
18. Infografik: Žensko stanovništvo i broj živorođene djece u Crnoj Gori.

II Izvještaj o utrošenim sredstvima obezbijedenih iz budžeta Crne Gore za 2024. godinu

1.6 PREGLED ODOBRENOG I REALIZOVANOG BUDŽETA

Ukupna procijenjena ili zahtijevana sredstva za Aktivnost: Popis stanovništva, domaćinstava i stanova u 2024. godini iznosila su 7.396.489,88 eura. Zakonom o budžetu za 2024. godinu sredstva za Aktivnost: Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova odobrena su u cjelosti. Ukupna realizovana (utrošena) sredstva na dan 31.12. 2024. godine iznosila su 4.788.355,75€ ili 64,74% planiranih sredstava.

1.7 REALIZACIJA

Od ukupno planiranih, u 2024. godini realizovana (utrošena) sredstva iznosila su 4.788.355,75 eura. Pri tome, utrošena sredstva su se odnosila na isplate za glavne popisne aktivnosti, odnosno terenski rad, u skladu sa Zakonom o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova i Odlukom o visini i rasporedu sredstava popisnim komisijama za finansiranje Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova u 2023. godini, kao i za postpopisne aktivnosti kontrole, unosa, obrade, logičke kontrole i šifriranja određenih kategorija unijetih podataka popisa.

Realizacija Aktivnosti: Popis stanovništva, domaćinstava i stanova po pozicijama rashoda na dan 31.12.2024. godine.

Pozicije rashoda - Aktivnosti: Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova u 2024. godini u Crnoj Gori	Planirana sredstva/Tečući budžet	Realizovana sredstva
4127- Ostale naknade	869.984,90€	460.515,92€ (Naknade članovima OPK– 353.479,32) (Isplate za zaposlene Monstata po ugovorima o dopunskom radu za poslove kontrole, unosa, obrade, logičke kontrole i šifriranja podataka popisa – 107.036,60)
4131 – Administrativni materijal	4.000,00€	2.160,28€ (Kancelarijski materijal – troškovi OPK nastali prilikom organizacije i pripreme popisa u skladu sa Odlukom)
4135 – Rashodi za gorivo	10.000,00€	949,81€ (Troškovi goriva za terenski rad – troškovi OPK nastali prilikom organizacije i pripreme popisa)
4141 – Službena putovanja	84.000,00€	8.968,73€ (Terenski rad državnih instruktora: Smještaj – 2.278,50 Dnevnice i troškovi prevoza – 6.690,23)
4147 – Konsultanske usluge	30.000,00 €	29.038,79 € (Revizija koda softvera za kontrolu unešenih podataka popisa stanovništva)
4149 – Ostale usluge	11.000,00 €	10.740,50 € (Troškovi OPK nastali prilikom organizacije i pripreme popisa -2.220,88 Usluge prevođenja - 787,41 Organizacija konferencije za medije-predstavljanje konačnih rezultata Popisa 3.065,00

		Povraćaj popisnog materijala – 4.667,21)
4171 – Zakup objekata	20.812,50 €	550,00 € (Troškovi OPK nastali prilikom organizacije i pripreme popisa)
4191 – Ugovori o djelu	6.336.442,69 €	4.246.391,72 € (Troškovi OPK za isplate popisivačima, instruktorima i angažovanim dodatnim stručnim licima – 3.597.495,41 Troškovi postopisnog istraživanja – 23.145,18 Troškovi operatera za unos popisnih podataka – 453.778,27 Troškovi kontrole kvaliteta unijetih podataka za etničko-kulturološka pitanja i šifriranje pojedinih kategorija unijetih podataka popisa - 155.601,78 Troškovi logičke kontrole i šifriranja pojedinih kategorija podataka popisa - 8.234,59 Ostali troškovi vezano za postpopisne aktivnosti-evidencija popisnog materijala, održavanje poslovnog prostora, dizajn saopštenja – 8.136,49)
4191 – Izrada i održavanje softvera	30.249,79€	29.040,00 € (Softver za kontrolu unesenih podataka popisa)
Ukupno:	7.396.489,88€	4.788.355,75€

Dakle, utrošena sredstva za realizaciju popisnih aktivnosti u 2024. godini iznose 4.788.355,75 eura, a ukupno utrošena sredstva za Aktivnost: Popis stanovništva, domaćinstava i stanova iznosila su 6.009.843,94 eura.

U narednoj tabeli data je realizacija sredstava, po godinama:

Godina	Realizovana sredstva
2023.	1.221.488,19 €
2024.	4.788.355,75 €
Ukupno:	6.009.843,94 €